

קובץ

שר"ת במודע

שנמסר במקהלות עם רב
בבית מדרשינו 'קדושת פנחס' באסטאן
על ידי הגאון
רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א
חבר בר"ץ ודומ"ץ צאנז בעירנו

יד"ל לקראת
חג מתן תורה תשפ"ג

©

כל הזכויות שמורות
ל'איגוד חסידי בוסטון' {ע"ר}
שע"י קהל 'קדושת פינחס' באסטאן
רח' נועם אלימלך 2 ביתר עילית.

לכל עניני הקובץ
ניתן לשלוח מייל:

A0799326426@GMAIL.COM

058-325-4668

כריכה ושערים
סדר ועימוד:
א.ש. אשדוד
0527627127

הקדמה

שיעורי שו"ת במועד הנאמרים בימי חול המועד, ידועים בשער בת רבים. ולאור בקשת רבים אשר ביקשוני כמה פעמים להעלות על הכתב את השאלות והתשובות שנאמרו בשיעור, עשיתי כן ואהיה בכלל מזכי הרבים.

עשרות שאלות נשלחו על ידי תושבי עירנו קודם חג הפסח שעל"ט, ומהם מחמת קוצר הזמן של השיעור נשאלו על ידי בפועל בעת השיעור בחול המועד פסח רק תשעה מהם הנוגעות למעשה לכל אחד ואחד, ועליהם השיב מוריני הרב שליט"א בטוב טעם ודעת על ידי פיו המפיק מרגליות. ומפיו אנו חיים.

חובה להזכיר את בית האכסניא של השיעורים שו"ת במועד, בית המדרש הגדול "קדושת פנחס" באסטאן בעירנו ביתר, אשר הוא בית שמגדלין ומרבין בו תורה חסידות ויראת שמים. בהדרת קודש אברך את כ"ק אדמו"ר מבאסטאן שליט"א, שיזכה להמשיך בהרבצת תורה ויראה בכל האופנים, ולהרבות ספסלי בית מדרשו במהרה, מתוך ברייות גופא ונהורא מעליא.

ישראל יצחק אשכנזי

052-7131608

שתיה באמצע התפילה

שאלה:

ואיתא במשנה ברורה (פ"ק כ"א) שהעובר על זה, אמרו חז"ל (ברכות י): שעליו אמר הכתוב (מלכים א, יד, ט') "ואותי השלכת אחרי גווך", אמר הקב"ה, לאחר שאכל ושתה ונתגאה, קיבל עליו עול מלכות שמים. - וגם הסמיכו דבריהם על הפסוק (ויקרא יט, כו) "לא תאכלו על הדם" לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם, ואפילו טעימה בעלמא אסור.

האם מותר לשתות באמצע התפילה, וכגון באמצע פסוקי דזמרה. והיינו, שלפני התפילה יברך על המים (או על הקפה) וישתה קצת, וימשיך לשתות קימעה קימעה באמצע התפילה.

ונקודת השאלה היא, האם שתיה (או אכילה) באמצע התפילה מהווה הפסק, או שלא, ורק דיבור נחשב להפסק.

תשובה:

ומכל מקום נוהגים העולם להקל לשתות קודם התפילה, כמו שכתב המשנה ברורה (שם פ"ק כ"ב), והטעם כדי שיוכל לבוון דעתו ולהתפלל, ובפרט במקומות שרגילין בהם ואין מתיישב הדעת בלחם.

לבתחילה לא יעשה כן גם בשעת הדחק, אמנם העושה כן בשעת הדחק גדול יש לו על מה לסמוך.

נימוק:

וגם מותר לשתות קפה עם סוכר, באופן שנותן את הסוכר בתוך הכוס. ואף שהמשנה ברורה אסר, כתב הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (הליכות שלמה פ"ב אות כ'), כי נשתנו ההרגלים בימינו שכזמניהם רק

קודם שנדון בדיון שתיה באמצע התפילה, יש לציין שבעצם מעיקר הדיון גם שתיה קודם התפילה אסורה, כדאיתא בשולחן ערוך (או"ח סימן פ"ט סעיף ג') 'אסור לו להתעסק בצרכיו או לילך לדרך עד שיתפלל תפילת שמונה עשרה, ולא לאכול ולא לשתות!'

א. א.ה. הבהרה: השאלה היא רק הלכתית באם שתיה היא הפסק או לא, אמנם למעשה גם אם נאמר ששתיה לא נחשבת להפסק, אין זה מכבוד ה' לשתות באמצע פסוקי דזמרה. כמו שהאר"ק כ"ק אדמו"ר מבאסטאן שליט"א בדרשת שבת הגדול תשפ"ג בענין צורת התפילה להשי"ת. ע"כ.

העשירים והמכובדים היו רגילים בזה, מה שאין כן בזמנינו שכולם רגילים בזה, תו אין בזה משום גאווה.

ומסתבר דהוא הדין בנידון דידן, שבאנו למחלוקת המ"ז והמגן אברהם באם שתיה ואכילה באמצע פסוקי דזמרה היו הפסק או לא.²

ובל זה מדובר על שתיה קודם התפילה. ועתה נדון בדין שתיה באמצע התפילה.

על כן נראה שלכתחילה יש להחמיר שלא לשתות באמצע פסוקי דזמרה (אף באופן שאין צריך לברך עתה, וכגון שבירך קודם התפילה), שיש לחוש לדעת המ"ז דאכילה ושתיה היו הפסק.

הנה נחלקו המגן אברהם (סימן ר"ט ס"ק ה') והמ"ז (סימן רי"ב ס"ק ו') באם אכילה ושתיה היו הפסק או לא. ומדובר שם, באחד שבירך "על הגפן" על הכוס ומעם וראה שזה מים ולא יין, סובר המגן אברהם, ששתיית המים ששתה בין הברכה לשתיית היין לא הוה הפסק. והמ"ז חולק וסובר שהוה הפסק. המשנה ברורה (סימן ר"ט ס"ק ח') הביא רק דברי המגן אברהם. מאידך עיין פרי מגדים (סימן רי"ב מש"ז ס"ק ו').

ובפרט בימות החול שהאדם מעוטר בתפילין אין לו לשתות עמהם, וכמו שכתב המשנה ברורה (סימן מ' ס"ק י"ט) בשם ספר שולחן שלמה, שאף שמותר לאכול אכילת עראי בתפילין, אפשר דזהו דוקא מי שמניחן כל היום, אבל לא מי שדרכו להניח רק בשעת קריאת שמע ותפילה.³

- ב. א.ה. לענ"ד נראה ששתיה בפסוקי דזמרה גם לדעת המגן אברהם אסור ונחשב להפסק. דהמגן אברהם כתב שם בטעם שאין שתיית המים הפסק בין הברכה לשתיית היין, דעומד לשתות (יין) ומכיון שכן אין שתיה (גם של מים) נחשבת להפסק. עיין שם. והיינו שגם המגן אברהם סובר דשתיה הוה הפסק, ורק בין ברכה לשתיה אחרת לא הוה הפסק. ואם כן פשוט, שבפסוקי דזמרה נחשבת השתיה להפסק ואסור. - ראה רמב"ן במלחמת פרק פסחים בר"ה ומה שכתב. - גם אפשר שלדברי הכל אסור לכתחילה להפסיק בשתיה, עיין שולחן ערוך הרב סימן תע"ה סעיף ו', ובמשנה ברורה שם ס"ק ט'. ועיין עוד בספר אמרי יצחק (קידוש, סימן כ') שדן באריכות נפלאה בדין קידוש על היין ונמצא חמוץ. ע"כ.
- ג. א.ה. אמנם יש לציין שהמשנה ברורה הביא דברי השולחן שלמה לגבי אכילת עראי, ולא לגבי שתיה. גם בשם החזון איש הובא (רינים והנהגות פ"ג אות ט"ו), שאף בזמנינו

סעודת ברית ופדיון הבן וכדומה בזמן מנחה גדולה קודם שהתפללו

שיסמוכו. - אמנם כל זה בהגיע זמן מנחה גדולה, אבל בהגיע סמוך למנחה קטנה אין להתחיל הסעודה עד שיתפללו מנחה קודם. וגם אם יניחו שומר שזיכור להם, אסור להתחיל הסעודה קודם התפילה.

נימוק:

איתא במשנה (שבת ט:) שאסור לאכול סמוך למנחה.

הגמרא דנה באם אף סמוך למנחה גדולה אסור לאכול, או שהאיסור הוא רק בסמוך למנחה קטנה. - עוד דנה הגמרא, באם כל האיסור הוא רק אכילת סעודה גדולה, או שהדין כן אף בסעודה קטנה.

ולמעשה נחלקו הראשונים בדין זה.

הרמ"א (סימן רל"ב סעיף ב') הביא את כל השיטות. ואחר כך כתב הרמ"א בזה הלשון: ונהגו להקל... בסעודה גדולה סמוך למנחה גדולה, ובסעודה

שאלה:

בסימן רל"ב סעיף ב' פסק הרמ"א, שלפני שמתפלל מנחה אין לאכול סעודה גדולה (כגון: ברית, פדיון הבן, שבע ברכות וכדומה) מחצות היום ואילך, אפילו אם יש שמש המזכיר לציבור להתפלל מנחה.

ויש לשאול אם כן, האיך יש הרבה אנשים, וביניהם תלמידי חכמים גדולים וחשובים, המתחילים לאכול סעודת שבע ברכות לאחר חצות (ומצוי ביותר בשבת), וכן סעודת פדיון הבן. והלא אף אם יניחו שומר שזיכור להתפלל מנחה לאחר הסעודה לא מועיל, כמבואר ברמ"א. - איזה עצה או על כל פנים לימוד זכות, יש בכך.

תשובה:

ודאי עדיף להתפלל מנחה קודם הסעודה, אמנם אלו שמבקשים מאחד המלצרים שזיכורם להתפלל מנחה לאחר הסעודה, יש להם על מה

שמש הקורא לבית הכנסת. (ראה שער הציון ס"ק כ"א).

מבואר שיש להחמיר שלא לאכול סעודה גדולה לאחר הצות היום קודם שיתפללו מנחה, אך מכל מקום אין להתעלם מהמנהג שהביא הרמ"א שנהגו להקל לאכול סעודה גדולה עד סמוך למנחה קטנה, גם קודם שיתפללו, אם יש שומר שיזכיר להן לאחר מכן להתפלל מנחה. ומכיון שכן, המיקל כמנהג הלזה יש לו על מה לסמוך.¹

קטנה סמוך למנחה קטנה. ואפשר הטעם משום דעכשיו קורין לבית הכנסת לא חיישינן דילמא יפשע ולא יתפלל. - מיהו בסעודה גדולה יש להחמיר אפילו סמוך למנחה גדולה. עד כאן לשונו. וכלומר, ודלא כמנהג שהביא מקודם, שיש מקילים בסעודה גדולה סמוך למנחה גדולה מכיון שסומכים על קריאת השמש. אלא יש להחמיר שלא להתחיל לאכול סעודה גדולה מחצות היום ואילך אף אם יש

מצלמות אבטחה בשבת

שאלה:

ויש לשאול באם בשבת מותר להשאיר את המצלמה דלוקה שימשיך לצלם ולהסריט, או שחלילה יש בזה איסור. ואולי אפשר, שאפילו אם יש בה איסור מכל מקום יש להתיר להשאיר את המצלמה פתוחה מפני חשש סכנה.

בהרבה בתי כנסיות ובתי מדרשות התקינו מצלמות אבטחה, שיצלם כל הנכנס והנמצא בהיכל בית הכנסת ומסביבה, ועשו כן הן בגלל שמירה מבני ישמעאל והן בגלל שמירת בית הכנסת ותכולתה.

ד. א.ה. בש"ת מנחת יהושע האריך בטוטר"ד בענייני שומר בכל האופנים ובכל הדינים, ועיין שם (סימן כ"א אות ז') שכתב עצה לצאת גם לדעת הרמ"א. והוא, שיניח שומר שישמור שהסועדים סעודה גדולה לא ישתו כלל משקאות חריפים. וכגון שיבקש מהמלצר המגיש את האוכל, שישגיח היטב שלא יהיה שום יין על השולחנות עד שיברכו ברכת המזון ועד שהמזמן יזמן על הכוס. ואף יפקח וישגיח שאף אחד מהמסובין לא ישתה יין. וטעם היתר זה, דהרי כל החומרא של סעודה גדולה הוא רק מחמת שתיית היין וחשש שכרות כמבואר במגן אברהם (סימן רל"ב ס"ק ט"ו) ובמשנה ברורה

המוקרנת על גבי המסך, והרי זה כאילו האדם עצמו משנה את התמונה שעל גבי המסך.

כבר דנו בזה גדולי הפוסקים של הדור האחרון, החזון איש (או"ח סימן ג') והגרש"ז אויערבך - והמעניין הוא, שרבי שלמה זלמן כתב בצעירותו בשנת תרצ"ה את ספרו הראשון 'מאורי אש', הקדיש מדעתו פרק שלם לברר וללבן דאין בהדלקת החשמל בשבת משום איסור בונה, ודן בזה באריכות. (הדבר היה לפני שמרן החזון איש פירסם את דעתו בעניין). אך גדולי תלמידי חכמים שעיינו בכתב היד, ראו בזה דבר תמוה, לדון באפשרות שמא יש בזה איסור בונה, ומשום כך גנו פרק זה, ולא הדפיסו. בסוף שנת תש"ח נדפס ספר חזון איש על הלכות שבת, ואז כתב רבי שלמה זלמן את מכתביו לחזון איש, והאריך בענין זה במנחת שלמה (קמ"א סימן י"א).

וידועה דעתו של הגרי"ש אלישיב שנחשב לכותב מדרבנן, והמעם דהוי רק מדרבנן, משום דלא הוי כתיבה כאורחיה, דאין דרכו של אדם לכתוב

ועוד יש לדעת, באם נאמר שמותר להשאיר פתוח, האם יש עדיפות להדליק את המצלמה באופן שיסריט כל הזמן גם כשאין אנשים בבית הכנסת, ואזי נמצא שהנכנסים לבית הכנסת לא גורמים למצלמה שתידלק, או שאפשר להשאיר את המצלמה פתוחה מערב שבת גם באופן שיצלם רק כשאנשים נכנסים.

תשובה:

במקומות שצריך שהמצלמות אבטחה תישארנה פתוחות במשך השבת, מותר להשאיר זאת דלוק מערב שבת. ועדיף שיהא במצב שמסריט ומצלם כל הזמן, גם כשאין אנשים במקום. ואם זה אפשרי, שלא ישאר דלוק כל השבת רק ברוב היום, יעשה כן.

נימוק:

לענין אדם הנכנס למקום שבו נקלטת תמונתו על ידי מצלמה ומוקרנת על גבי מסך, יש לדון אם יש בזה חשש מלאכת כותב, שהרי על ידי כניסתו למקום זה משתנה התמונה

(ס"ק כ"ט ול'), ולכן אם אין חשש זה אין עליו חומרת סעודה גדולה. - אמנם עיין שם, שרק באופן זה מועיל, אבל אין מועיל לאכול סעודה גדולה, גם במקום שאין נהגין לשתות יין, ע"כ.

על ידי עמידה מול מצלמה הקולטת את תמונתו.

אמר שכדאי שלא יהא דלוק כל השבת, ובכך בכל ענין לא הוי פסיק רישא.

ולפי זה בפשטות יהא אסור לאדם לילך בשבת למקום שיש שם מצלמה, היות והוא עובר בזה על כתיבה מדרכנו. ואף אם אין אדם מתכוון לכך ולא ניחא ליה בזה, מכל מקום הלא להלכה קיימא לן שפסיק רישא דלא ניחא ליה אסור, עיין או"ח סימן ש"ב סעיף כ', ובשער הציון סימן ש"ז ס"ק ב'.

ובל הנ"ל מדובר במקרה שאין דעתו של האדם להצטלם. אך במקרה שהאדם גורם בכוונה שתמונתו תראה במסך, וכגון בנידון שאלה שנסאלה בבנין שאי אפשר להיכנס אליו בלי שתיראה תמונתו על גבי מסך, ואז פותח לו השוער את הדלת, דעת הגריש"א לאסור זאת. אולם בשו"ת בצל החכמה (ח"ו סימן ס"ה) היקל בזה, דסבירא ליה דהתמונה שעל גבי המסך אינה ציור כלל אלא הוי כתמונת האדם המשתקפת במראה.

אמנם להלכה נראה שיש להקל בזה, היות שאין דעת האדם נתונה על כך ולא איכפת לו בזה כלל, וצילום תמונתו נעשה ממילא בעברו ברחוב או בכניסתו למקום מסויים, ואין זה נחשב כלל מלאכת מחשבת בשבת. וכן כתב בשבט הלוי (ח"ט סימן ס"ח).^ה

ויש להוסיף, שאם התמונה נקלטת במערכת הזיכרון של המכשיר מסתבר שלדברי הכל יש לאסור זאת, על כל פנים מדרכנו, ואפשר שזה אף באופן שאין לאדם שום צורך ברישום זה וכל כוונתו רק שתיראה תמונתו על גבי המסך ויפתחו לו את הדלת, דמכל מקום מעוניין הוא שהמערכת הזו

ובשם הגרי"ש אלישיב מוסיפים, שכאשר התקינו מצלמות אבטחה בשער שכם בדרך לכותל המערבי,

ה. א.ה. ראוי כאן לציין מה שנהג הגרד"צ אורדנטליך זצ"ל בשבת להיכנס לבנין מגוריו דרך רחוב החיד"א ולא דרך רחוב רבי יוחנן בן זכאי, גם כשהגיע מלמטה. ונהג כן גם כשהיה קשה עליו ההליכה. - ופעם אחת שאלתי אותו, מדוע עושה כן. והשיב לי, כי היות שכשנכנסים דרך רחוב בן זכאי מצטלמים דרך מצלמת אבטחה (של קופת חולים מאוחדת), על כן החמיר על עצמו שלא להיכנס דרך שם אלא עשה עיקף ונכנס דרך רחוב החיד"א. ושאלתי, האם צריך לנהוג כן או שהוא רק חומרא. והשיב לי, שרק לחומרא הוא נוהג כן, אך מעיקר הדין מותר. ע"כ.

תקלוט את תמונתו ולא שייך לומר חשיבו הרישומים כפסיק רישא דלא שאין לו עסק עימה כלל, ומעתה גיחא ליה.

עניית אמון בגמד הלל קודם אמירת יהללוך

שאלה:

תשובה:

אחד שסיים לומר את ההלל ביום טוב או בראש חודש, וקודם שהתחיל לברך ברכה אחרונה, דהיינו אמירת יהללוך, כבר התחיל הש"ץ לומר קדיש, האם מותר לו לענות אמון יהא שמיה רבא, ושאר אמנים.

מותר וצריך לענות.

נימוק:

שאלה זו לא מצאתי כתובה בפירוש כאן לגבי הלל, אמנם אפשר ללמוד זה מפסקי דומרה, דמבואר בסימן נ"א (משנה ברורה ס"ק ב') שהעומד בסוף פסקי דומרה קודם אמירת ישתבח מותר לו לענות אמון, עיין שם, ומסתבר שהוא הדין לגבי הלל.

ואף שבאמצע הלל מבואר (סימן תכ"ב סעיף ד' וסימן תפ"ח סעיף א') שמותר לענות אמון יהא שמיה רבא ואמון דאמירן בעלמא בכל מקום, וששאר אמנים מותר לענות רק בין הפרקים בימים שגומרים את ההלל, ובימים שאין גומרים ההלל גם זה מותר לענות בכל מקום.

ואף שברכת ברוך שאמר תקנהו אנשי כנסת הגדולה על ידי פתקא דנפל מן שמיא ומצאוהו כתוב בו, מכל מקום קיימא לן, (סימן נ"א סעיף א', וסימן נ"ג סעיף ב') שברכת ישתבח היא ברכה שלאחריה, ואין להפסיק ביניהם. ואף על פי כן מותר לענות אמון קודם ישתבח. על כן נראה דהעומד קודם ברכה שלאחר הלל יהללוך, יענה אמון ואין זה נחשב להפסק.

מכל מקום יש צד לומר, שלאחר שסיים לומר את ההלל ועומד קודם שהתחיל לומר יהללוך גרע מפי, היות שמפסיק בין הברכה להמצוה, ואולי יהא אסור להפסיק.

חדר מדרגות לענין בדיקת ומכירת חמץ

הוא יעשה. על כן ודאי שמוטל על כל אחד ואחד להיזהר שלא יהיה שם חמץ.

ויעויין בסימן תל"ו ובמגן אברהם שם, שיש חיוב מיוחד בתוך שלושים יום קודם הפסח לשמור על דירתו שלא יהא שם חמץ באופן שלא ידע היכן הוא. - לפיכך יש לשמור בימים שקודם הפסח שלא ליתן חמץ ביד תינוק, באופן שיש לחוש שיניחנו בחדר מדרגות בחורין ובסדקין.

ובערב פסח מוטל על כל אחד ואחד מהשכנים לבדוק את חדר המדרגות מחמץ. והגר"ש אלישיב זצ"ל היה אומר, שכל השכנים יתחלקו ביניהם בבדיקת החדר מדרגות, וכגון שכל שכן יבדוק מדלת ביתו עד דלת שכיניו הקרוב, וכך נמצא שכל חדר המדרגות נבדק בקלות ובקוצר זמן.

עד כה דיברנו על ענין של בדיקת חמץ. ועתה נעבור לענין של מכירת חמץ. הגר"ש וואזנר זצ"ל היה מעורר בדרשת שבת הגדול שמסר, ש'ועד הבית' של הבנין יזכור למכור את כל החמץ הנמצא בחדר המדרגות

שאלה:

על מי מוטל לבדוק חמץ בחדר מדרגות, על השכנים או על ועד הבית. והאם ועד הבית יכול למכור את החמץ המונח בחדר מדרגות אף על פי שאינו שלו.

תשובה:

על כל אחד מוטל לנקות את חדר המדרגות. - ועד הבית יכול למכור את החמץ של כל הבנין המונחים בחדר המדרגות.

נימוק:

יש אנשים שחושבים שחדר מדרגות פטור מבדיקת חמץ, וגם אפשר להניח שם חמץ באופן חופשי. על כן הם נותנים לילדים שלהם בימי ערב פסח לאכול שם פת ושאר חמץ. והרבה פעמים קורה, שהילדים לא אוכלים את הלחם אלא מחביאים זאת בארון השמל, או בחדר עגלות.

ומעוה היא, כי חדר מדרגות הוא שטח המשותף לכולם, רק יתבונן לעצמו באם ירצה שכנו לבנות על חשבון החדר מדרגות, איזה 'ויצעקו'

שו"ת

הוה"מ פסה תשפ"ג

במועד

יא

במפריש משלו. אבל מפריש משל בעל הבית אין זה זכות אלא ניהותא איכא, ושליחותא לאו מתורת ניהותא הוא, ובעינן לדעתכם דוקא. עד כאן. והיינו שאומרים רק זכין לאדם, ולא זכין מאדם. ואם כן לדעתו אי אפשר למכור את חמצו של פלוני מדין זכין. - מכל מקום הפוסקים כתבו שלא קיימא לן הכי, כמבואר ביורה דעה סימן שכ"ח סעיף ג' ברמ"א, ואם כן אפשר למכור את חמצו של חבירו שלא מדעתו.

על פי כל זה נראה למעשה, שלכתחילה ימכור כל אחד ואחד את חמצו הנמצא בחדר מדרגות, ויעד הבית ימכור את כל החמץ של הבנין הנמצא שם, וגם כל שכן יכול לעשות כן למכור את כל החמץ של הבנין.

ובארוגות השמל ובחורין ובסדקין שבו. שהרי נתנו לו 'הרשאה' לעשות בחדר מדרגות דברים טובים המועילים לשכנים.

וביותר ראה מה שכתב בשדי חמד (חו"מ סימן ט' אות ב') שמנהג בתי הדינים היה, למכור החמץ של מי מאנשי הקהילה ששכח למכור חמצו או שאינו בביתו או שמכירתו לא חלה מאיזה סיבה. והוא מדין זכין לאדם שלא בפניו.¹

ואף שהקצות החושן (סימן רמ"ג ס"ק ח') חולק על יסוד זה, וזה לשונו: דלא אמרינן זכין לאדם שלא בפניו אלא היכא דזוכה המקבל באיזה דבר, כמו במזכה חפץ לפלוני או במזכה גמ לאשתו, שזוכה האשה בגמ או

1. א.ה. אולם בשלמי מועד (עמוד שכ"ג) הביא מהגרש"ז אויערבך זצ"ל שחולק על היתר זה, והורה למעשה לשרוף החמץ ולא לסמוך על המכירה שנעשתה שלא מדעת המוכר אף שהיה מסכים למכירה זו. - ועיין עוד מה שכתב במעדני ארץ (שביעית סימן א' אות כ.). ע"כ.

שכר מכוננית בפסח ומוצא בה חמץ

שאלה:

הרבה אנשים שואלים, המוצא חמץ בפסח האם מותר לשרוף, הלא מכרנו את החמץ לגוי, וזה שייך לו, האידך נוכל לגנוב ממנו ולשרוף. והתשובה על כך, שאין הכי נמי היות שזה שייך לגוי אין צריך לשרוף, אמנם הרוצה לשרוף יכול.

שכר מכוננית בחול המועד פסח ומוצא בתוכה חמץ, האם מוטל עליו לעשות משהו או שלא מוטל עליו כלום. שהלא החמץ אינו שלו, ואולי אסור לו לזרוק או לשרוף. או שמא עליו לקיים מצות 'תשביתו' בחמץ זה.

דהנה בשו"ת שיבת ציון (סימן י"א) ובשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סימן כ"ב) כתבו להזכיר בשמר מכירת חמץ "וכן בכל מקום אשר נמצא חמץ", ודבר זה מועיל שאם מצא חמץ באמצע הפסח במקום שלא חשב כלל שיכול להיות שם חמץ, המכירה חלה גם על זה.

תשובה:

אין לשכור רכב בימי הפסח אלא אם כן בדקו את הרכב מחמץ קודם הפסח. ואם בכל זאת מצא בו חמץ, יכפה עליו כלי.

ולפיכך המוצא חמץ בפסח אין צריך לשרוף, שהרי החמץ אינו שלו, שהגוי קנאו. ויצניע את החמץ במקום סגור.

נימוק:

אין להיכנס לדירה או לרכב בימי חג הפסח מבלי שיבדקו את המקום מקודם אם יש בתוכו חמץ. כמבואר בסימן תל"ז, ובפרי מגדים (סוף סימן תל"ו במשבצות זהב). ולפיכך כשאחד רוצה לשכור רכב באמצע חול המועד פסח, דבר ראשון עליו לברר האם המשכיר הוא איש נאמן לה' ולתורתו וקיים מצות בדיקת חמץ קודם החג.

ומכל מקום באם רוצה לשורפו יכול, וכמו שכתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סימן קט"ז), שיתכן שמותר לשרוף את החמץ, שאף שאנו דנים את מכירת החמץ כמכירה גמורה, מכל מקום הרי אין דעת הנכרי להנות ממש מן החמץ,

יג

במועד

חזה"מ פסח תשפ"ג

שו"ת

ובעידנו ביתר בודאי אפשר לשרוף את החמץ. לפי שבשעת מכירת החמץ לגוי, מבקשים ממנו רשות, שאם אחד ימצא חמץ וירצה לשרוף שיוכל, והגוי נותן לו רשות על כך.

אלא דעתו לקנותו כהלכה ולהיות מוכן לחזור ולמוכרו כהלכה לישראל, ולכן ודאי שאם ישרוף חתיכת חמץ שנמצא לא יגרום בכך לנכרי כל נזק, ויש לומר שהנכרי מוחל על כך.

אכילה לפני ספירת העומר על ידי שומר

ורל"ה, אך במקום שנהגו שהשמש קורא לספור ספירה אין להחמיר קודם זמנו. ואפשר דבזה מיירי רמ"א, ולכן כתב וכשהגיע הזמן. עכ"ל.

הנה מלשון המגן אברהם נראה, שמה שמותר לאכול באופן שיש לו שומר שיזכיר לו לספור ספירת העומר היינו רק בתוך החצי שעה 'סמוך' לזמן הספירה, אבל אחרי שכבר הגיע הזמן אסור לו לאכול אף על ידי שומר. דהרי המגן אברהם כתב שהרמ"א שאוסר לאכול רק אחרי שהגיע הזמן, ולא תוך החצי שעה שלפני הזמן, מיירי באופן שהשמש קורא לספור, משמע שאחרי שהגיע

שאלה:

האם מותר לאכול סעודה (קמנה) בלילה לפני שספר ספירת העומר, באופן שביקש מחבירו שיזכירו לספור לאחר שיגמור סעודתו.

תשובה:

מותר.

נימוק:

כתב הרמ"א (סימן תפ"ט סעיף ד') 'כשהגיע הזמן אסורין לאכול עד שיספור'. וכתב המגן אברהם (ס"ק י"א) וזה לשונו: וכשהגיע הזמן. צריך עיון, דהוי ליה למימר שחצי שעה קודם הזמן נמי אסור כמו שכתוב סימן רל"ב

ג. א.ה. אמנם במקראי קודש (פסח ח"א סימן ע"ד, ב') כתב, שאין נכון לשרוף את החמץ שמוצא, כיון שהם קנין הערל, ונמצא דבשעה שמוציא לשריפה הרי הוא גזל בידו וקנאו להתחייב באונסין. ואף לשיטת התוס' בפסחים (כ"ט): דמשהו חמץ על מנת לבערו אינו עובר, מכל מקום מהיות טוב היה נראה דאין נכון לעשות כן. ונשאר שם בצריך עיון. ע"כ.

זמן הספירה אין לאכול אפילו על ידי שומר.^ה

וצריך ביאור, מאי שנא ספירת העומר מקריאת שמע ותפילות מנחה ומעריב, מדוע שם מועיל שומר להתיר האכילה גם אחרי שמגיע זמנה, ובספירת העומר לא מועיל.

ובאמת שבאגרות משה (או"ח ח"ד סימן צ"ט) חולק על המגן אברהם מחמת טעם זה וסובר, שמותר לאכול גם בהגיע זמן של ספירת העומר על ידי שומר שזיכרנו להתפלל מעריב ולספור ספירה. דאין להחמיר בספירה יותר מבקריאת שמע דאורייתא.

ויש להוסיף שהגר"נ קרליץ זצ"ל בספרו חוט שני (שבת ח"ד קובץ עניינים עמוד שע"ו) כתב, שאף למגן אברהם שאסור לאכול סעודה בהגיע זמנה

של ספירה, הני מילי כשרוצה לסמוך על קריאת השמש שמזכיר בכלל לכל הציבור, שאזי יש להחמיר בהגיע זמנה, שאפשר שלא ישמע את השמש. אבל כשממנה שומר מיוחד שזכור לו לספור ספירת העומר, ודאי מהני, כיון שיש לו אדם מיוחד שזכור לו לקיים המצוה. - אמנם הגר"ש אלישיב זצ"ל אמר, שאין לחלק בין שומר פרטי לשומר כללי.

ובביאור מעמו של המגן אברהם שאסר בהגיע זמנה יש לומר, דיש ענין לספור ספירה דוקא מתחילת הלילה, כמו שכתב המשנה ברורה (סימן תפ"ט ס"ק ב') שעל כן יש לספור קודם עלינו, דכל מה שאפשר לאקדומי מקדמינו, כדי שיתקיים יותר 'תמימות תהינה'. ובביאור הלכה (סעיף ח' ד"ה סופר) הוסיף, שלשיטת הראשונים שאין

ה. א.ה. בשז"ת מנחת יהושע האריך בענין זה הרבה. וכתב שם (סימן מ"ט אות ב') שיש לומר שגם המגן אברהם סובר, שמועיל שומר גם לאחר שהגיע זמנה. והא שכתב 'אין להחמיר קודם זמנו', אין הכוונה שלאחר מכן אם יהיה שמש הקורא הוא לא מועיל. אלא איירי במקומות שהשמש הכללי של הבית הכנסת או של העיר, היה קורא רק פעם אחת ומזכיר שיש להתפלל ולספור, וקריאתו היתה ממש בהתחלת זמן התפילה והספירה. ובמציאות לא חזר השמש לקרוא ולהזכיר עוד פעם לאחר מכן. - הלכך לאחר שכבר הגיע זמן הספירה שכבר אין לו מי שיקרא או שזכור לו שיספור, אסור לו לאכול.

ומפורש הדבר ביותר שכן הוא בלשון שולחן ערוך הרב (סימן תפ"ט סעיף ד') שכתב שאסור לאכול לפני ספירת העומר 'אלא אם כן הוא מקום שנוהגין שהשמש קורא לספור ספירה כשהגיע זמנה'. הרי כתב להדיא שהשמש קורא כשמגיע זמנה, ומשמע שלאחר מכן כבר לא קורא. ע"כ.

כעין זה בליל בדיקת חמץ, שאין לאכול כלום קודם שבדק, היות וצריך לבדוק בתחילת הלילה.

אמנם כאמור זהו רק לבאר טעמו של המגן אברהם, אבל להלכה קיימא לן שמותר לאכול גם בהגיע זמנה על ידי שומר שזיכרנו להתפלל ולספור.

ספירת יום אחד מעכבת את ספירת שאר הימים, הרי שדין זה נאמר על כל יום ויום מימי הספירה, ולכן יש להתחיל ולספור מבערב.

וביזו שכן, אין לאכול קודם שיספור מעריב גם על ידי שומר, כדי שיקדים לספור מה שיותר מוקדם. וכמו שמצינו

כיבוד אבי אבי אביו

כ"ד) באם אדם חייב בכבוד אבי אביו. לדעת מהרי"ק פטור, ולשיטת רמ"א חייב.

בשו"ת שבות יעקב (ח"ב סימן צ"ד) כתב, שהטעם שיש לכבד את זקינו כי כבוד זקינו הוא כבוד אביו, והאבא רוצה שבנו יכבד את אביו [זקינו]. ויעוין בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סימן ג').

ולמעשה כשגולד לנכד בן, ושואל למי יכבד סנדקאות לאביו או לזקינו. יש להשיב לו, שיש לכבד את האבא קודם, כמו שכתב הרמ"א שאף שיש לכבד את זקינו מכל מקום יש לכבד יותר את אביו. אלא שהאבא יכבד את אביו - זקינו, מדין כיבוד אב.

שאלה:

בחרדים (מ"ע פ"ד אות ז') כתב, שהטעם לחיוב כיבוד זקינו הוא משום שבני בנים הרי הם כבנים.

ויש לשאול, באם לפי טעם זה יש לכבד את אבי זקינו, וצדדי השאלה הם, באם גם הבנים של הבני בנים הרי הם כבנים או שלא.

תשובה:

יש להזהר לכבד גם את אבי אבי אביו, אמנם חיוב אביו קודם.

נימוק:

הנה נחלקו רבותינו מהרי"ק (שו"ת סימן מ"ד) והרמ"א (יו"ד סימן ר"מ סעיף

ובל זה לענין זקיננו. ולענין אבי אבי אביו, בפתחי תשובה (ח"מ סימן רמ"ז ס"ק ב') מבואר, שבני בני בנים אינם כבנים, ולפי זה אין צריך לכבד את אבי זקיננו.^ט

אמנם בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ג סימן ל"ג) כתב בשם הדברי יחזקאל, שיש לכבד את אבי אבי אביו, כמו שיש לכבד את אחיו הגדול, וכל שכן הוא.

על כן בספק תורה יש להחמיר לכבדו. אלא שחיוב אביו קודם לזקיננו כאמור, וכן כיבוד זקיננו קודם לאבי זקיננו. ונפקא מינה, שאם יש אב זקן שיש לשמשו ולסעדו, מוטל גם על הנינים לעזור לו, אבל ביותר מוטל על הנכדים, ובעיקר על הבנים.

לקחת עיתון מתיבת דואר של שכן בלי רשותו

שאלה:

תשובה:

האם מותר לקחת עיתון של השכן בלי רשות ולקרוא, ואחר כך להחזיר. עוד יש לשאול, בימי חול המועד פסח וסוכות שהמחלקים מכניסים שני עותקים לכל תיבה של מגווי העיתון. האם מותר לקחת עיתון אחד ללא רשות, ולא להחזיר, כי מה יש לשכן לעשות עם שני עותקים.

אפשר להקל לקרוא עיתון מתיבת השכן ללא רשותו, ובתנאי שקרא זאת במקום, ישתמש בו בזהירות רבה, ויחזירנו לתיבה באותו אופן שהיה מונח קודם.

גימוק: הלוקח חפץ מתכירו שלא ברשות הבעלים, אפילו אם בכוונתו להחזירו

ט. א.ה. ובמגן גיבורים (או"ח סימן קל"ט ס"ק ב') כתב להדיא משו"ת מהר"ם פאדווה (סימן פ"ז) דבני בני בנים אינם כבנים. - ובשו"ת מנחת יהושע (סימן ק"יב אות ו') הוסיף, שאף לפי מה שכתב שו"ת מבי"ט (ח"ב סימן כ"ח) שבכלל בני בנים נכללים גם בני בני בנים. אף על פי כן עדיין אין הוכחה שהם נכללים בשם 'בנים', אלא רק בכלל בני בנים. ע"כ.

שחבירו יתרצה בכך, הא שפיר אפשר שחבירו רוצה שני עותקים, בשבילו ובשביל בני ביתו, ובפרט בימי חול המועד שרכים המסוכים הנכנסים והאורחים לביתו, אפשר שרוצה שני עותקים. ואם כן גם להש"ך אסור.

ויש טועים לומר שמותר לקחת עיתון של שכן בלי רשות, היות והשכן לא קנה את העיתון, שתיבת דואר הוי חצר שאינה משתמרת, שהדין הוא שבעל החצר אינו קונה.

ומעוה היא, שהרי נחלקו הראשונים באם נאמר כלל זה גם כשיש דעת אחרת מקנה אותו, וכאן שיש דעת אחרת, דהיינו מערכת ומחלק העיתון, שהם מכניסים זאת לתוך התיבה, אפשר שהשכן קונה את העיתון גם כשהכניסו לתוך חצר שאינה משתמרת.

וביותר, דהנתיבות (ריש סימן ר') כתב שאם מונח בתוך 'כלי' של הקונה, כמו תיבת דואר דהוי כלי, קונה אף אם הכלי אינו משתמר.

על כן יש איסור גמור להוציא עיתון מתיבת השכן ללא רשות, אם אין בכוונתו להחזירו. - ודין זה הוא לא רק בעיתונים שצריך לשלם על כך, אלא גם לעיתונים המחולקים חינם. המונח בתוך תיבת הדואר של השכן.

למקומו לאחר השימוש, הרי הוא גולן. וכמו שנפסק בחושן משפט (סימן שנ"ט סעיף ה') שואל שלא מדעת נקרא גולן.

אמנם אם יש אומדנא דמוכח שחבירו יתרצה בכך, מותר.

על כן נראה שמותר לקרוא עיתון של שכנו ללא רשות, אך בתנאי כפול שאינו לוקח הביתה את העיתון אלא רק במקומו, ואינו שותה קפה וכדומה שיכול ללכלך, וגם שצריך להחזיר את העיתון לאותה תיבה באותו אופן שהיה מונח מקודם. היות ורק באופן זה יש לנו אומדנא ששכנו מתרצה בכך ולא יקפיד.

ובל זה לענין לקרוא ואחר כך להחזיר. אמנם לגבי השאלה השניה, באם מותר לקחת את העיתון (העותק השני) ולא להחזיר, נראה שיש בזה איסור גמור, והלוקח הרי גול בידו.

ואף שידוע דעת הש"ך (סימן שנ"ח ס"ק א') שמותר לקחת חפץ מחבירו ולא להחזיר באופן שידוע שהלה יתרצה בכך ואינו מקפיד על זה. מכל מקום אין לסמוך על זה, חדא כי קשה לסמוך על דבריו כמו שכתב בשולחן ערוך הרב (סימן ד' ס"ק א'), ומוכח מכמה ראשונים שחולקים על יסוד זה, עיין תוספות בבא מציעא (סוף כ"ב). ב', הלא בנידון דידן אין כאן אומדנא

